

**Артюх О. В.**

*д.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту  
Одеський національний економічний університет,  
м. Одеса, Україна*

**Подвальна Н. Е.**

*к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту  
Одеський національний економічний університет,  
м. Одеса, Україна*

**Самострол С. В.**

*старший викладач кафедри бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту  
Одеський національний економічний університет,  
м. Одеса, Україна*

## **ПИТАННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА**

Сучасний світ стрімко розвивається і диктує свої правила і норми. Те, що було новітнім вчора, сьогодні є зовсім звичайним. І ми повинні встигати за цими змінами, піклуватися про свою обізнаність та науковий рівень.

Підготовка висококваліфікованого фахівця, який має бути творчою особистістю, створення реальних умов для підвищення його інтелектуального та культурного потенціалу, стимулювання його прагнення до самореалізації є найважливішою метою вітчизняної системи вищої освіти й тому виникає нагальна потреба її постійного вдосконалення.

В Законі України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти», а саме статті 1 (п. 22) викладена наступна інформація: «студентоцентроване навчання - підхід до організації освітнього процесу, що передбачає:

- заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу;
- створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії;
- побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу» [1].

Студентоцентроване навчання є багатоплановим явищем і процесом.

*По-перше*, студентоцентроване навчання – це позитивна реакція освітянського середовища на швидкоплинні потреби ринку праці, на потребу формування компетенцій.

*По-друге*, студентоцентроване навчання – це модель розвитку освіти, за якої здобувач освіти з об'єкта перетворюється на суб'єкт освітньої діяльності та програми, тобто на активного учасника науково-освітнього процесу.

*По-третє*, студентоцентроване навчання – це концентрація зусиль здобувача освіти з урахуванням індивідуальних якостей, здібностей, на формування індивідуальних освітніх завдань та особистого профілю компетенцій.

*По-четверте*, студентоцентроване навчання – це новий рівень особистої відповідальності здобувача освіти за створення умов, за яких наприкінці освіти він має високі результати навчання та найсучасніші компетентності.

Отже, студентоцентроване навчання передбачає активну навчальну діяльність здобувача освіти при набутті необхідних знань та компетенцій. Воно спрямоване на досягнення певного результату, що потребує зростання відповідальності за власне навчання. При цьому передбачається, що здобувач освіти точно знає, для чого вступив до університету, вважається, що він є носієм певних цінностей трудового життя, як і життя в цілому.

Реалізація студентоцентризму має максимально наблизити освіту, навчання, виховання, набуття компетенцій до індивідуальних можливостей і життєвих планів

здобувачів освіти. Досягнення максимальної ефективності цього процесу може відбуватися шляхом активізації навчання, що реалізується за рахунок свідомості та активності, суб'єктності та синергійності.

Підвищення свідомості та активності здобувачів освіти ґрунтується на усвідомленні пріоритетів та на само менеджменті. Важливі в цьому процесі особистісні здібності здобувача освіти під час засвоєння знань, що здобуваються через інтенсивну розумову діяльність.

Передбачається, що здобувач освіти має активну позицію автора свого життя, який свідомо ставить цілі щодо самореалізації та самовдосконалення, вирішує проблеми та визначає перспективи. Базуючись на принципах студентоцентризму, саме здобувач вищої освіти має впливати на зміст, методи, матеріали та темпи навчання. Загальні риси такого навчання – це активне, а не пасивне навчання, цілковите вивчення й розуміння змісту дисциплін. На особисту увагу заслуговує й підвищення відповідальності та активності з боку здобувача освіти.

При студентоцентрованому навчанні стимулюється як розвиток організаційного, методичного та технологічного забезпечення, так і змінюються ролі викладача й здобувача освіти.

Тобто, впровадження студентоцентризму спонукає заклад вищої освіти на постійний перегляд сутності взаємозв'язків у системі «здобувач вищої освіти – викладач».

Викладач передає знання – здобувач освіти набуває компетенції під час освітнього процесу, що відбувається на базі взаємодії між здобувачем і викладачем.

Таким чином, відбуваються зміни в освітніх функціях суб'єктів даної системи, рівень активності й відповідальності, вектори їхньої взаємодії, а саме:

- здобувач освіти стає активним, самостійним, відповідальним, професійно умотивованим суб'єктом навчання;

- викладач виконує функції мотиватора, модератора, організатора, керівника, систематизатора, інтелектуального ресурсу, консультанта, помічника;

- взаємодія здобувача освіти і викладача відбувається у площині ефективної партнерської освітньої діяльності, взаємоповаги, взаємної відповідальності за результати навчання, постійного моніторингу якості навчання і викладання.

Така взаємодія повинна відбуватись на основі наявності ресурсів закладів вищої освіти. І це стосується не лише матеріальних ресурсів закладу, а всіх можливих ресурсів, орієнтованих на задоволення освітніх та інших потреб й інтересів здобувачів.

Перелік ресурсів студентоцентрованого освітнього середовища закладу вищої освіти надано в таблиці 1.

Таблиця 1

Перелік ресурсів студентоцентрованого освітнього середовища закладу вищої освіти

Назва ресурсу	Сутність ресурсу
1	2
Інтелектуально-комунікативний ресурс	- високий науковий, професійний та культурний рівень науково-педагогічних працівників; - високий рівень міжособистісного професійного спілкування; - наявність психолого-соціальної служби.
Організаційний ресурс	- вибір здобувачами індивідуальної освітньої траєкторії (освітня програма, дисципліна за вибором, картка СРС, індивідуальний графік, тематика науково-дослідної роботи, база практики, академічна мобільність, програма подвійних дипломів, зручний розклад занять тощо); - участь у роботі студентського самоврядування; - участь здобувачів у роботі закладу разом із викладачами та стейкхолдерами (ради, навчально-методичні комісії, засідання кафедр тощо).

1	2
Навчально-методичний ресурс	- сучасні освітні програми; - навчальні плани; - варіативні програми навчальних дисциплін; - силабуси з дисциплін; - підручники, навчальні посібники, практикуми, робочі зошити, глосарії тощо
Інформаційний ресурс	- інформаційні системи закладу вищої освіти; - електронні носії інформації бібліотек; - інформаційні системи кафедр; - репозитарії; - тощо
Технологічний ресурс	- технології викладання та навчання; - контроль та оцінювання знань; - тощо
Матеріально-технічний ресурс	- сучасна матеріально-технічна база закладу вищої освіти з урахуванням різноманіття потреб викладачів та здобувачів

Сучасний здобувач освіти не завжди виявляє зацікавленість до дисципліни, що вивчається. При студентоцентрованому навчанні здобувач освіти поступово повинен перетворитися на активного та зацікавленого суб'єкта, що керує власним процесом навчання. Так як, положення студентоцентризму базуються на високій мотиваційній та пізнавальній активності здобувача освіти, при цьому майже завжди повинні бути враховані його особливості й потреби.

При студентоцентрованому навчанні змінюється роль викладача як керівника й консультанта, при організації навчального процесу, створенні індивідуальної програми, відбору інформації та ліквідації виявлених пробілів у знаннях здобувачів.

Крім того, перед викладачем ставляться завдання створення доброзичливих відносин зі здобувачем. Дії викладача повинні бути спрямовані на підвищення його мотиваційного рівня, його готовності до самонавчання й самовдосконалення.

В якості ключових індикаторів щодо реалізації активного студентоцентрованого навчання у закладі вищої освіти можливо розглядати: залучення здобувачів освіти до процесу забезпечення якості вищої освіти; наявність права делегування представників студентської спільноти до робочих, консультативно-дорадчих органів; ведення активної науково-дослідної роботи; залучення до обговорень питань щодо удосконалення освітнього процесу; проведення постійних опитувань студентів різних рівнів освіти щодо їх оцінки навчання і можливостей його покращення та аналіз їх результатів в процесі прийняття управлінських рішень; наявність підходу до можливості вибору навчальних дисциплін; можливість внесення пропозицій щодо змісту навчальних планів і освітніх програм; навчання одночасно за декількома освітніми програмами академічної мобільності; залучення до співпраці зі стейкхолдерами тощо. Слід зазначити, що в нашому університеті запроваджені і плідно працюють відповідні процедури реалізації студентами своїх прав.

Таким чином, освітня пропозиція університету повинна давати здобувачам освіти можливість вибору цікавого для них напрямку підготовки, який забезпечує одержання професійних знань, необхідних практичних навичок, певних соціальних та професійних компетенцій; надання можливостей щодо вибору змісту, темпу, способу та місця навчання; допомогти сформуванню індивідуального плану розвитку, забезпечити доступність навчання здобувачів освіти за сучасними інтерактивними методиками і при цьому надати можливість активної їх участі у процесах забезпечення якості освіти, бути залученими до прийняття рішень в управлінні сучасним закладом вищої освіти та власною професійною підготовкою.

*Список використаних джерел:*

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020. № 24. с. 170). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20#Text>